

SEEEDS
Supporting Engagement in European Elections
and Democratic Societies

ELECTION-WATCH.EU

Co-funded by
the European Union

Dokument strategiczny

Wzmocnienie integralności

Wyborów do Parlamentu Europejskiego w 2024 r.

Sierpień 2023 r.

STRESZCZENIE

Niniejszy dokument strategiczny¹ ma na celu przyczynienie się do zwiększenia integralności wyborów do Parlamentu Europejskiego (PE) w 2024 r. poprzez:

- **Nakreślenie zagrożeń i szans związanych z kampanią i procesem wyborczym**, w tym zamierzonej ingerencji w wybory, **dezinformacji** i wyzwań związanych z kurczącą się przestrzenią obywatelską;
- Wskazanie obszarów w których należy wzmocnić **równość, inkluzywność, jawność i rozliczalność**;
- Przedstawienie rekomendacji **dotyczących poprawy integralności i bezpieczeństwa wyborów**.

Niniejszy dokument strategiczny zaleca Unii Europejskiej (UE) i państwom członkowskim, aby:

- Zachęcano państwa członkowskie do **angażowania się w kompleksową reformę europejskiego prawa wyborczego**;
- **Wzmocniono wolne media i ochronę dziennikarzy** przed groźbami i zastraszaniem;
- **Chroniono przestrzeń obywatelską i wzmocniono zaangażowanie obywatelskie** w wybory;
- Zwiększono **inkluzywność wyborów szczególnie w odniesieniu do młodzieży, kobiet, osób z niepełnosprawnościami i mobilnych obywateli UE**;
- **Wzmocniono organy nadzoru** w celu spójnego stosowania zasad dotyczących reklamy politycznej i finansowania polityki;
- **Wzmocniono walkę z dezinformacją** i zwiększono umiejętności rozpoznawania źródeł informacji;
- **Pobudzano Europejczyków do zaangażowania w debatę polityczną** i procesy demokratyczne;
- **Wzmacniano wizerunek UE** jako promotora demokratycznych wyborów i wzoru do naśladowania.

¹ Dokument strategiczny projektu "Wsparcie zaangażowania w wybory europejskie i społeczeństwa demokratyczne" (Supporting Engagement in European Elections and Democratic Societies - SEEEDS) został udostępniony przed publikacją zainteresowanym stronom do skomentowania i jest dostępny w dziewięciu językach w tym angielskim, bułgarskim, czeskim, greckim, węgierskim, łotewskim, polskim, rumuńskim i słowackim [na tej stronie internetowej](#).

WPROWADZENIE

Niniejszy dokument strategiczny powstał w wyniku trwających badań i działań na rzecz praw człowieka prowadzonych przez [Election-Watch.EU \(EW\)](#), [Europejskie Partnerstwo dla Demokracji \(EPD\)](#), [Democracy Reporting International \(DRI\)](#) oraz [Europejską Platformę na rzecz Demokratycznych Wyborów \(EPDE\)](#). Podczas czterech webinarium tematycznych w ramach [projektu “Wsparcie zaangażowania w wybory europejskie i społeczeństwa demokratyczne” \(Supporting Engagement in European Elections and Democratic Societies - SEEEDS\)](#) europejscy decydenci i eksperci omawiali kluczowe tematy związane z wyborami europejskimi w 2024 roku². Podczas zorganizowanego 4 lipca 2023 roku w siedzibie Parlamentu Europejskiego panelu wysokiego szczebla, przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego oraz czterech głównych grup politycznych, debatowali nad wzmocnieniem integralności zbliżających się wyborów europejskich³. Partnerzy projektu SEEEDS są gotowi wspierać decydentów europejskich i krajowych w obronie zaufania do wyborów do PE w 2024 roku i wzmacnianiu ich integralności. Wnioski i rekomendacje zostały przedstawione poniżej w podziale na cztery części tematyczne: 1) Równość i inkluzywność, 2) Jawność, 3) Rozliczalność oraz 4) Zagrożenia i szanse.

1) RÓWNOŚĆ I INKLUZYWNOŚĆ

Wybory do PE w 2024 r. obejmą 27 różnych wyborów, w wyniku których wybrany zostanie jeden organ przedstawicielski. Podczas gdy ogólne ramy prawne dla wyborów obowiązują na poziomie europejskim, w celu przeprowadzania wyborów do Parlamentu Europejskiego każde państwo członkowskie opiera się na własnym systemie i administracji wyborczej - osadzonych w krajowych regulacjach i tradycjach wyborczych. Skutkuje to różnorodnością praw wyborczych, zasad i procedur, począwszy od prawa do głosowania i kandydowania do kalendarzy wyborczych, dni i sposobów głosowania. Warunki uczestnictwa w wyborach znacznie się różnią, pozostawiając pole do wzmocnienia równości i inkluzywności⁴.

Wnioski

Podczas obecnej i poprzednich kadencji większość posłów do Parlamentu Europejskiego głosowała za reformami prawnymi mającymi na celu zwiększenie spójności wyborczej w Europie. Jednak przepisy przyjęte przez PE nie zostały jeszcze ratyfikowane przez wszystkie państwa członkowskie UE, więc nie stały się obowiązującym prawem. Chociaż możliwe do wykorzystania przed wyborami do PE w 2024 r. ścieżki legislacyjne zdają się być ograniczone, nadal istnieje możliwość poprawy sytuacji poszczególnych grup wyborców, na przykład mobilnych obywateli UE czy osób z niepełnosprawnościami. Kobiety-kandydatki również znajdują się w niekorzystnej sytuacji w większości państw członkowskich, co skutkuje ich nierówną

² Projekt SEEEDS ma na celu: podnoszenie świadomości na temat wyborów europejskich, zwalczanie dezinformacji i zbliżenie pomiędzy aktywnymi Europejczykami a europejskimi decydentami; opracowanie praktycznych zaleceń na szczeblu europejskim; zachęcanie obywateli, w szczególności kobiet, młodzieży, wyborców z niepełnosprawnościami i mobilnych obywateli europejskich, do uczestnictwa w wyborach. 4 webinarium SEEEDS można obejrzeć online: [Webinarium 1](#) o równości i inkluzywności, [Webinarium 2](#) o jawności, [Webinarium 3](#) o rozliczalności oraz [Webinarium 4](#) dotyczące zagrożeń i szans.

³ Podsumowanie wydarzenia wysokiego szczebla PE jest dostępne [tutaj](#). Nagrania dostępne są w [wersji krótkiej](#) i [długiej](#).

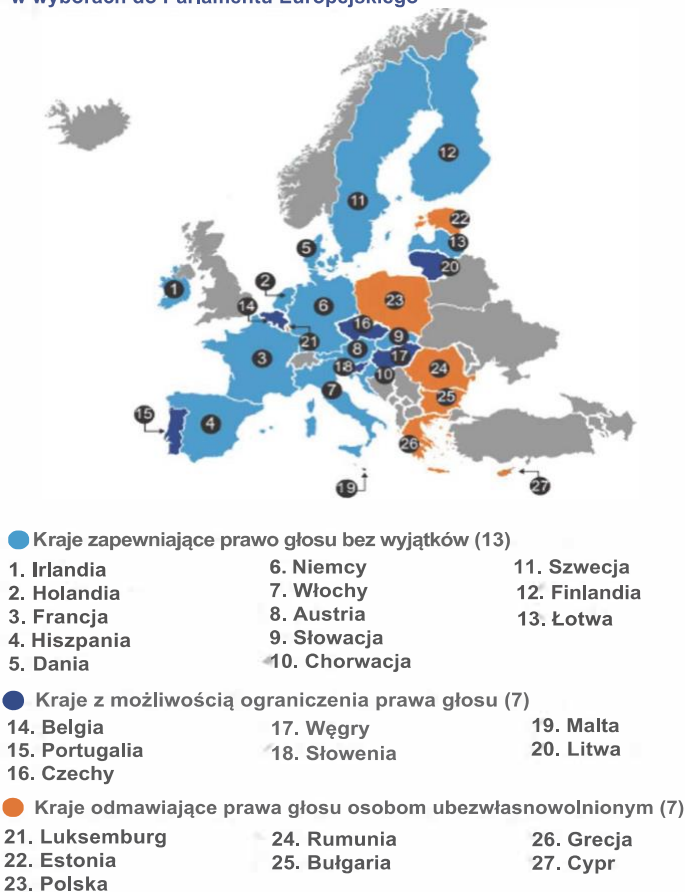
⁴ [Raport z misji oceny wyborów do Parlamentu Europejskiego Election-Watch.EU 2019](#)

reprezentacją⁵. Ponadto, narastającym zjawiskiem, które dotyczy bardziej kandydatek niż kandydatów, jest motywowana płciowo mowa nienawiści w sieci.

Wciąż istnieją prawne i praktyczne bariery dla uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami w wyborach. Podczas gdy bariery prawne dotyczą głównie osób z niepełnosprawnością intelektualną i psychospołeczną; miliony osób cierpią z powodu barier praktycznych, począwszy od fizycznej dostępności procesu głosowania, a skończywszy na dostępności niezbędnych dla wyborcy informacji. Kluczowym wnioskiem płynącym z trwających reform jest to, że najlepsze rezultaty osiągane są, gdy organizacje osób z niepełnosprawnościami współpracują z administracją wyborczą w celu wyeliminowania istniejących barier.

Tabela 1: Prawo do głosowania osób z niepełnosprawnością w krajach UE w 2021 r.⁶

Czynne prawo wyborcze osób z niepełnosprawnościami w wyborach do Parlamentu Europejskiego

Wysiłki podejmowane przez PE i organizacje społeczne w celu promowania ostatnich wyborów europejskich zaowocowały imponującą frekwencją, szczególnie wśród młodych wyborców i wyborców pierwszorazowych, w większości, ale nie we wszystkich, państwach członkowskich. Konieczne są dalsze starania, aby utrzymać zainteresowanie młodzieży i zwiększyć jej aktywny udział w sprawach europejskich. Jednym ze sposobów może być obniżenie wieku dla czynnego prawa wyborczego do 16 roku życia. Zaangażowanie młodzieży mogłoby również zostać wzmocnione poprzez zwiększenie możliwości społecznej obserwacji wyborów oraz uwzględnienie perspektywy młodzieży w reformach wyborczych. Społeczna obserwacja wyborów nie jest jeszcze w równym stopniu dostępna w całej Unii Europejskiej ze względu na niejednolite przepisy, jednakże umożliwienie takiego aktywnego udziału w procesie wyborczym jeszcze bardziej zwiększyłoby frekwencję wśród młodzieży i przyczyniłoby się do większej jawności i rozliczalności

wyborów. Aby kontynuować zainicjowane reformy wyborcze, konieczne są dalsze wspólne działania instytucji europejskich i państw członkowskich UE.

⁵ [Kobiety w Parlamencie Europejskim \(2022\)](#)

⁶ [Raport Europejskiego Forum Osób z Niepełnosprawnością \(EDF\) na temat praw człowieka, 2022](#)

Rekomendacje

Wzywamy Unię Europejską i państwa członkowskie do:

1. Rozważenia **dodatkowych wspólnych europejskich kryteriów udziału wyborców i kandydatów**, aby zapewnić równość prawa do głosowania i kandydowania w całej UE.
2. Wdrożenia dodatkowych **środków wspierających równość udziału kobiet i mężczyzn** w celu zmniejszenia przeszkód napotykanym przez kandydatki. Można tego dokonać na przykład za pomocą przepisów dotyczących rejestracji kandydatów. W szczególności należy priorytetowo potraktować zwalczanie internetowej mowy nienawiści związanej z płcią.
3. Usunięcia pozostałych **barier utrudniających osobom z niepełnosprawnościami rzeczywiste uczestnictwo w wyborach**, w tym barier związanych z ograniczeniami wynikającymi z niepełnosprawności umysłowej/intelektualnej, braku dostępu do lokali wyborczych oraz barier w dostępie do informacji. Działania mające na celu **wspieranie samodzielnego i świadomego** głosowania oraz podejmowania decyzji, takie jak swobodny wybór pomocy i narzędzi wspomagających, powinny być traktowane priorytetowo.
4. Przyznania mobilnym obywatelom UE takich samych praw wyborczych i możliwości rejestracji, głosowania i kandydowania w wyborach we wszystkich państwach członkowskich UE.
5. Prowadzenia regularnych **ukierunkowanych kampanii informacyjnych** i akcji wyjaśniających sposób działania europejskich instytucji i procesów demokratycznych w celu dalszego **wspierania udziału młodzieży** w wyborach.
6. Włączenia do prawodawstwa państw członkowskich UE przepisów wyraźnie zezwalających na **bezpartyjną społeczną obserwację całego procesu wyborczego**, w tym na dostęp do komisji wyborczych i akredytację, ponieważ obserwacja wyborów może przyczynić się do wykrycia nieprawidłowości i zwiększenia widoczności najlepszych praktyk wyborczych.
7. Zaangażowania w **inkluzywny, konsultacyjny i partycypacyjny proces reform wyborczych** z udziałem wszystkich zainteresowanych stron, w tym społeczeństwa obywatelskiego i grup niedostatecznie reprezentowanych.

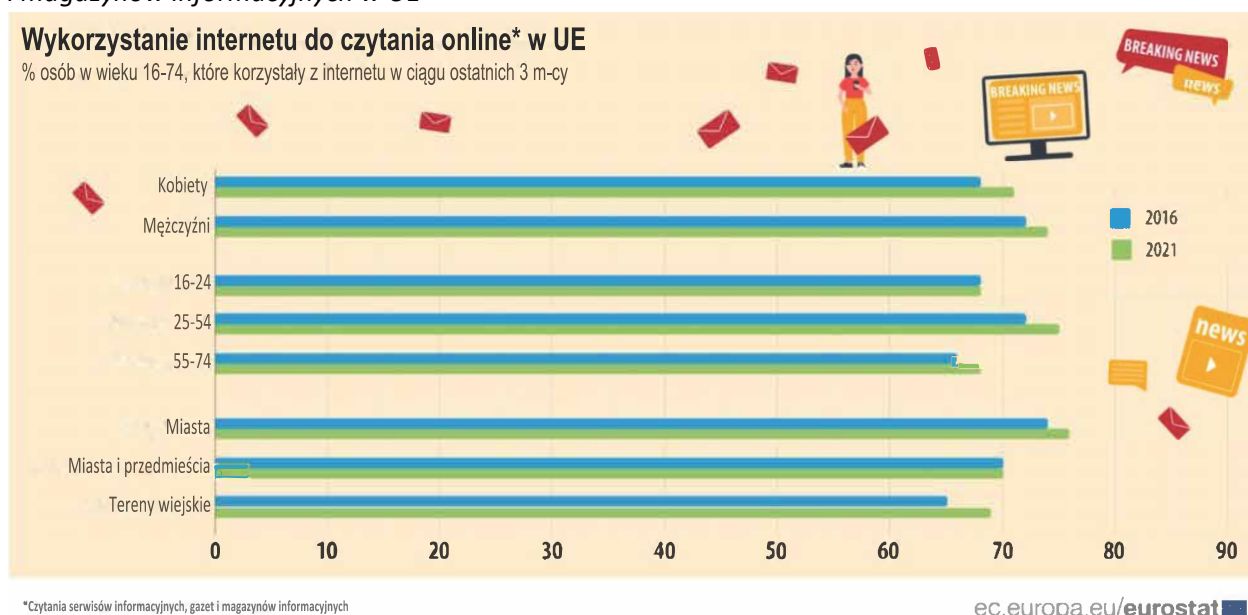
2) JAWNOŚĆ

Jawność jest kluczową zasadą wiarygodnych wyborów. Niezależna kontrola kampanii i procesów wyborczych przez zainteresowane strony, partie polityczne, obserwatorów wyborów czy wyborców, wzmacnia zaufanie do procesu wyborczego i przekonanie, że wybory są wolne od nieprawidłowości lub zamierzonej ingerencji. W czasie, gdy internetowa reklama polityczna odgrywa coraz istotniejszą rolę w kampaniach wyborczych, jej uregulowanie i nadzór nad nią były w dużej mierze nieobecne na poziomie UE i państw członkowskich.

Wnioski

Instytucje UE rozpoczęły proces regulowania reklamy politycznej⁷ w celu wzmocnienia jawności tejże reklamy i kampanii wyborczej online opartej na sztucznej inteligencji (AI) a także przeciwdziałania dezinformacji. Internetowe platformy informacyjne stają się coraz ważniejszym głównym źródłem informacji dla obywateli UE. Do tej pory reklama polityczna online była regulowana jedynie na podstawie dobrowolnych zobowiązań powziętych przez główne platformy internetowe. Zaktualizowany w 2022 r. [Kodeks postępowania przeciwko dezinformacji](#) nie rozwiązał wielu problemów, takich jak choćby brak niezależnego nadzoru stron trzecich. X (dawniej Twitter), ważna platforma debaty politycznej, wycofała się z Kodeksu.

Tabela 2: Wykorzystywanie Internetu do przeglądania internetowych serwisów informacyjnych, gazet i magazynów informacyjnych w UE⁸

Planowane rozporządzenie, w tym ewentualny mechanizm sankcji, miało zostać przyjęte w połowie 2023 r. i wdrożone przed wyborami do PE w 2024 roku. Istnieją jednak nadal obawy dotyczące ochrony danych osobowych, tajności głosowania czy przeciwdziałania uprzedzeniom algorytmów wobec kobiet i mniejszości⁹ w zgodzie z podejściem opartym na prawach człowieka. Organizacje społeczne odegrały kluczową rolę w kształtowaniu nowych ram regulacyjnych, ale napotykają na problemy związane z kurczącą się przestrzenią obywatelską czy brakiem uznania ich pracy.

⁷ [Inicjatywa Komisji Europejskiej na rzecz jawności i ukierunkowania regulacji dotyczących reklamy politycznej](#)

⁸ [Eurostat, sierpień 2022 r.](#), zob. też Flash Eurobarometr FL011EP: [Badanie mediów i wiadomości 2022 r.](#)

⁹ Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej, 2022: [Stronniczość w algorytmach - sztuczna inteligencja i dyskryminacja](#)

Rekomendacje¹⁰

Wzywamy Unię Europejską i państwa członkowskie UE do:

1. Dążenia do stosowania zasad **podejścia opartego na prawach człowieka** do regulacji reklamy politycznej w celu ochrony podstawowych wolności, procesów demokratycznych i otwartego rządu¹¹.
2. Umożliwienia **terminowego przyjęcia** i pełnego wdrożenia nowych ram regulacyjnych dotyczących reklamy politycznej przed wyborami do PE w 2024 r. we wszystkich 27 państwach członkowskich. Doprecyzowania **definicji reklamy politycznej**, tak aby obejmowała ona wyłącznie sponsorowane treści polityczne, a nie wszystkie treści polityczne. Rozważenia wprowadzenia **skutecznych sankcji i mechanizmów ich egzekwowania** przez wszystkie państwa członkowskie UE, Komisję Europejską i agencje UE, a także w ramach Ogólnego Rozporządzenia o Ochronie Danych (**RODO**) i Aktu o usługach cyfrowych (**DSA**).
3. Wdrożenia środków mających na celu **egzekwowanie szczegółowego i terminowego przedkładania** organom wyborczym informacji dotyczących **finansowania kampanii wyborczej oraz reklam**.
4. **Wzmocnienia instytucji nadzorczych** na poziomie UE, takich jak Europejska Rada Ochrony Danych (**EDPB**), oraz na poziomie państw członkowskich, takich jak krajowe organy monitorujące i regulujące dane/media.
5. **Ochrony danych osobowych**, które nie powinny być wykorzystywane bez zgody, w tym do celów reklamy politycznej i mikrotargetowania. Zakazania domyślnej zgody dla firm zewnętrznych i śledzenia międzyplatformowego. Użytkownicy powinni być informowani w jasny i przejrzysty sposób, dlaczego widzą określone reklamy i kto za nie zapłacił.
6. Wszystkie **polityczne reklamy internetowe powinny być łatwo dostępne i możliwe do przeszukiwania**, i zawierać szczegółowe informacje na temat sponsora, pochodzenia i wysokości zaangażowanych środków finansowych, liczby użytkowników, do których dotarła reklama, a także konkretnych zastosowanych parametrów targetowania.
7. **Rozszerzenia i ochrony przestrzeni dla działania organizacji społecznych**, w tym poprzez pełne uznanie pozytywnej roli społecznej obserwacji wyborów, a także platform technologii reklamowych (AdTech) prowadzących monitoring przed, w trakcie i po wyborach, w tym poprzez przyznawanie im akredytacji.

¹⁰ Dodatkowe rekomendacje zostały przedstawione we [Wspólnych Priorytetach Społeczeństwa Obywatelskiego i Organizacji Demokratycznych na rzecz Pakietu Obrony Demokracji](#) w marcu 2023 r.

¹¹ Przedsiębiorstwa działające w ramach jurysdykcji terytorialnej państw członkowskich UE powinny przestrzegać praw człowieka, zgodnie z [Wytocznymi ONZ dotyczącymi biznesu i praw człowieka](#).

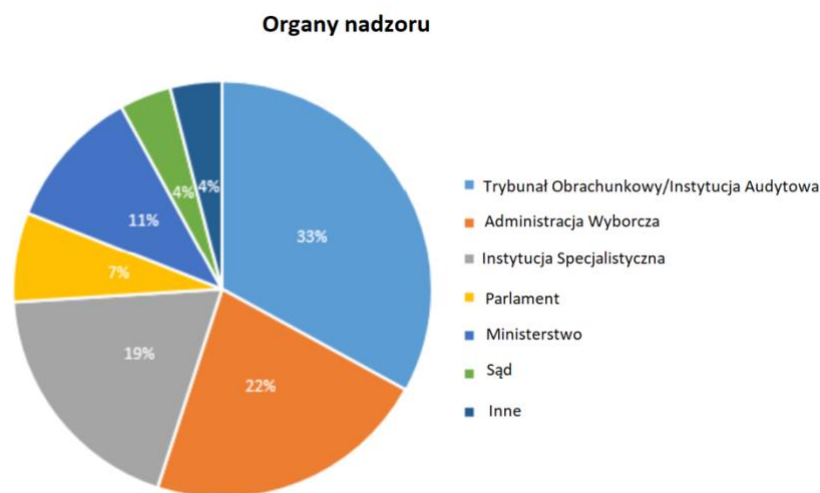
3) ROZLICZALNOŚĆ

Rozliczalność finansowania polityki jest fundamentem integralności wyborczej i politycznej i odnosi się do mechanizmów mających na celu pociągnięcie podmiotów wyborczych do odpowiedzialności w przypadku nieprzestrzegania obowiązujących przepisów. Mechanizmy rozliczalności zarówno na poziomie europejskim, jak i krajowym mają na celu zapewnienie skutecznego egzekwowania przepisów poprzez systemy nadzoru i sankcji. Rozliczalność jest wspólną wartością w UE, a sama Unia odgrywa kluczową rolę w promowaniu najlepszych praktyk wśród państw członkowskich. W Unii Europejskiej istnieje szereg organów regulacyjnych ds. finansowania polityki, których zadaniem jest nadzór i egzekwowanie mechanizmów rozliczalności.

Wnioski

Istniejące przepisy UE i państw członkowskich dotyczące finansowania partii politycznych i kampanii wyborczych nie odpowiadają potrzebom UE jako wspólnoty wartości. Aby UE stała się promotorem najlepszych praktyk w zakresie rozliczalności, musi stawić czoła nowym wyzwaniom, takim jak dezinformacja, kampanie internetowe i wpływy zagraniczne. Istnieją rozbieżności między przepisami na szczeblu UE¹² a regulacjami krajowymi w odniesieniu do finansowania wyborów do PE i planowanych strategii mających na celu wzmocnienie rozliczalności finansowania polityki. To poniekąd sprawia, że śledzenie transakcji finansowych stało się przedmiotem troski większości krajowych organów nadzoru. Istnieje również luka między UE a państwami członkowskimi UE w odniesieniu do mechanizmów egzekwowania prawa.

Tabela 3: Organy nadzoru w państwach członkowskich UE¹³

Europejskie partie polityczne trafiają na przeszkody podczas prowadzenia kampanii wyborczych¹⁴. Rozróżnienie między kampaniami europejskimi i krajowymi wpływa na zdolność europejskich partii politycznych do dotarcia do wyborców, co w zasadniczy sposób podważa legitymizację ich roli. Istniejące krajowe przepisy dotyczące wyborów do PE odnoszą się głównie do działalności krajowych

partii politycznych, a finansowanie kampanii wyborczej do PE pozostaje kwestią krajową, tworząc finansową zaporę ogniową między europejskim a krajowym poziomem regulacji.

¹² Regulowane [rozporządzeniem nr 1141/2014](#)

¹³ Europejska Platforma na rzecz Demokratycznych Wyborów, czerwiec 2022: [Zagadkowe zasady - równość gry?](#)

¹⁴ Zobacz: Europejska Platforma na rzecz Demokratycznych Wyborów, czerwiec 2022 r.: [Zagadkowe zasady - równość gry?](#) oraz [Sprawozdanie z misji oceny wyborów do PE - Election-Watch.EU, 2019 r.](#)

Rekomendacje:

Wzywamy Unię Europejską i państwa członkowskie UE do:

1. **Zlikwidowania rozbieżności między europejskimi przepisami dotyczącymi europejskich partii politycznych a krajowymi przepisami dotyczącymi krajowych partii politycznych**, zwłaszcza w przypadku, gdy kwestie związane z krajowymi kampaniami wyborczymi mają charakter transgraniczny, tak jak w przypadku reklamy politycznej online.
2. **Utworzenia sieci organów nadzorczych** pod kontrolą europejskiego organu regulacyjnego (Urząd ds. Europejskich Partii Politycznych i Europejskich Fundacji Politycznych, [APPF](#)) w celu zapewnienia jednolitego i spójnego stosowania przepisów UE na poziomie państw członkowskich i **zniwelowania różnic w implementacji regulacji dotyczących finansowania polityki**. Choć Urząd nie ma mandatu do regulowania działalności krajowych partii politycznych, mógłby wzmocnić pozycję krajowych organów nadzoru, tak aby mogły one skuteczniej wykonywać swoje obowiązki.
3. **Usunięcia obecnej zapory finansowej, która uniemożliwia europejskim partiom politycznym udział w znacznej liczbie krajowych kampanii wyborczych do PE**. Brak wyraźnego rozróżnienia między kampaniami krajowymi w danym państwie członkowskim w ramach "krajowej" kampanii wyborczej do PE, a kampaniami europejskimi poprzez prowadzenie działań w ramach kampanii europejskiej w danym państwie członkowskim znacząco wpływa na zdolność europejskich partii politycznych do angażowania się w kampanie wyborcze.

4) ZAGROŻENIA I SZANSE

Zakres wyzwań związanych z wyborami do PE rośnie ze względu na cyfryzację kampanii wyborczych i sposobu konsumpcji wiadomości, a także na antydemokratyczną ingerencję z zewnątrz i od wewnątrz. Szczególny problem stanowi erozja demokracji i praworządności w niektórych państwach członkowskich. Skrajnie stronnicze relacje mediów publicznych, zacieranie się granicy pomiędzy władzą państwową i partyjną oraz brak niezależnego sądownictwa w niektórych przypadkach przyczyniają się do problemów podważających integralność wyborów do PE.

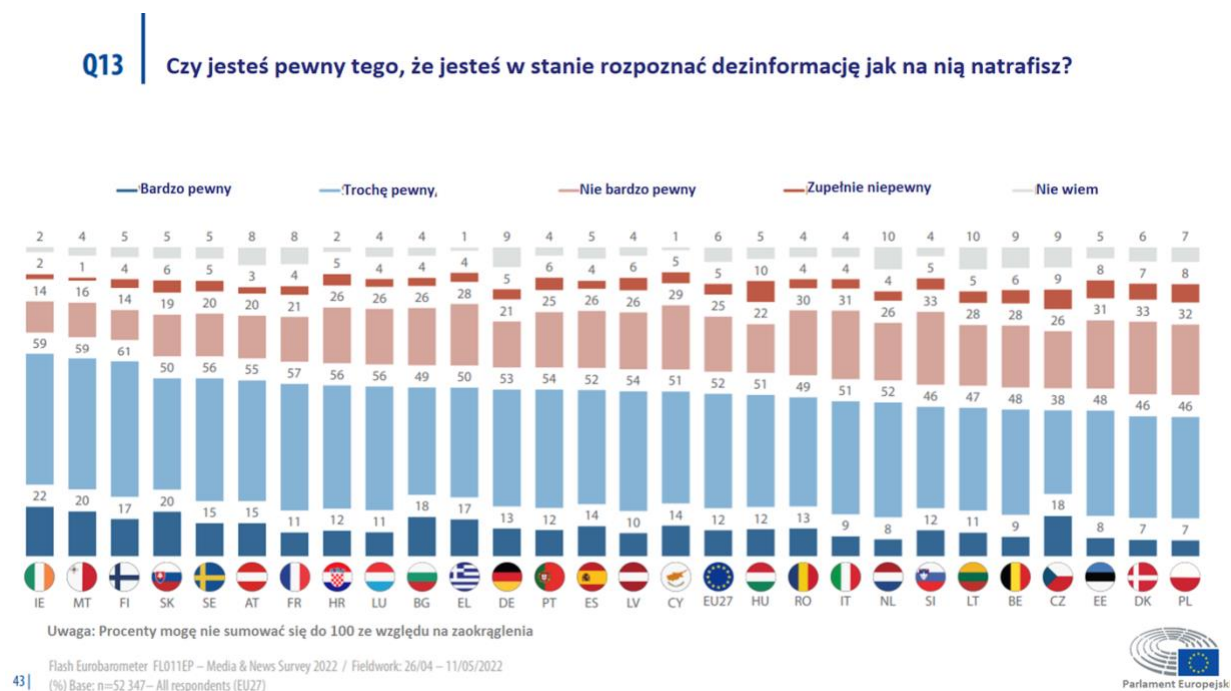
Jednocześnie, wybory do PE oferują pewne szanse, wynikające z tego, iż coraz więcej wyborców jest zmotywowanych do obrony struktur demokratycznych, a sama UE stała się bardziej widoczna jako aktywny gracz polityczny, w szczególności w kontekście pandemii Covid, funduszy odbudowy i wsparcia dla Ukrainy. Powyższe czynniki mogą pozytywnie wpłynąć na mobilizację wyborców, ale także ożywić ideę wiodących kandydatów¹⁵.

¹⁵ *Spitzenkandidaten* (pol. wiodący kandydaci) – proces, w którym każda europejska partia startująca w wyborach do PE wystawia jednego wiodącego kandydat, który, w przypadku zwycięstwa tej partii, zostaje przewodniczącym Komisji Europejskiej.

Wnioski

Świadomość ryzyka związanego z dezinformacją i mową nienawiści wzrosła od wyborów do PE w 2019 r., również ze względu na bieżące wysiłki podejmowane w tym obszarze przez instytucje europejskie¹⁶. Faktem jednak jest, że kraje takie jak Rosja, Chiny i inne państwa autorytarne starają się wpływać na debatę publiczną w UE, zwłaszcza w Internecie, aby osiągnąć własne cele strategiczne.

Tabela 4: Przekonanie obywateli UE co do ich umiejętności rozpoznawania dezinformacji - w podziale na państwa członkowskie¹⁷

Ryzyko stronniczych doniesień medialnych jest dodatkowo potęgowane przez kwestię oligarchicznej lub rządowej kontroli nad mediami w kilku państwach członkowskich, a także ogólnie przez kurczącą się przestrzeń dla niezależnych mediów. Obejmuje ona między innymi groźby fizyczne, ustawy o zagranicznych agentach, inwigilacje ze strony państwa i strategiczne pozwy przeciwko partycypacji publicznej (SLAPP)¹⁸. Okoliczności te mają szkodliwy wpływ na jakość kampanii i procesów wyborczych¹⁹. Co więcej, dobrze udokumentowane obawy dotyczące niezależności sądownictwa²⁰, szczególnie w Polsce

¹⁶ Zob. [EUvsDisinfo](#)

¹⁷ [Eurobarometr Flash, badanie wiadomości i mediów 2022](#)

¹⁸ [Unijna dyrektywa anty-SLAPP](#) jest w przygotowaniu; zobacz także: Projekt [PATFox](#)

¹⁹ Zob. [Raporty wyborcze](#) Biura Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka (ODIHR) OBWE. Na przykład [OBWE/ODIHR](#) w odniesieniu do węgierskich wyborów parlamentarnych w 2022 r. zauważyło, że "media są podzielone według linii politycznych i działają na coraz bardziej nasyconym rynku. Szeroko zakrojone rządowe kampanie reklamowe i stronnicze relacjonowanie informacji w mediach publicznych i wielu prywatnych stworzyły wszechobecną platformę kampanijną dla partii rządzącej. Możliwości prowadzenia kampanii wyborczej w mediach dla innych partii były znacznie ograniczone przez konstytucyjny zakaz płatnej reklamy politycznej i ograniczony przydział bezpłatnego czasu antenowego tylko przez kilka mediów."

²⁰ [Raport na temat praworządności w UE 2022](#)

i na Węgrzech, mogą potencjalnie wpłynąć na wybory do PE, w przypadku pojawienia się protestów wyborczych. Ogólnie rzecz ujmując, niezależność sądownictwa jest oceniana jako niska w kilku państwach członkowskich²¹.

Chociaż w wyborach do PE w 2019 r. odnotowano pierwszy w historii wzrost frekwencji wyborczej, jej poziom jest powodem do zmartwień, zwłaszcza w państwach członkowskich, w których konsekwentnie odnotowuje się bardzo niską frekwencję w wyborach europejskich. Ostatnimi czasy zwiększyła się widoczność Unii Europejskiej, zwłaszcza w kontekście pandemii COVID-19 i rosyjskiej wojny przeciwko Ukrainie. Wybory do PE mogłyby na tym skorzystać, zwłaszcza jeśli system wiodących kandydatów zostanie ostatecznie wdrożony. W 2019 r. państwa członkowskie nie dopełniły tej obietnicy. Wiodący kandydaci mogliby wzbudzić poczucie identyfikacji z instytucjami UE, a także bezpośredniej reprezentacji i bezpośredniego wyboru w europejskiej elekcji. Rządy państw członkowskich UE odrzuciły [głosowany w Parlamencie Europejskim wniosek](#), który ustanowiłby ogólnounijny okręg wyborczy w którym wybierano by 28 posłów do PE. Zamiast tego rządy państw członkowskich UE wstępnie zgodziły się na dodanie 15 miejsc w PE, zwiększając liczbę mandatów z 705 do 720 w następnej kadencji przypadającej na lata 2024-2029²².

Rekomendacje

Wzywamy Unię Europejską i państwa członkowskie UE do:

1. **Wzmocnienia wolnych i niezależnych mediów oraz ochrony dziennikarzy, obrońców praw człowieka** i organizacji społecznych, a także przeciwdziałania ograniczeniom wynikającym z przepisów o zagranicznych agentach, SLAPPów, gróźb fizycznych i zastraszania w celu przeciwdziałania zawłaszczaniu mediów i stronniczemu przekazowi informacji.
2. **Wspierania debaty publicznej** na tematy ważne dla europejskich wyborców i zachęcania do demokratycznego zaangażowania, przy jednoczesnym równoważeniu uwagi poświęcanej antyeuropejskim narracjom i skrajnie prawicowym partiom w wyborach, aby wesprzeć zaangażowanie wyborców i pozytywną wizję UE jako projektu.
3. **Zdecydowanej reakcji na podważanie rządów prawa** w państwach członkowskich, ponieważ słabość praworządności może wpływać na integralność wyborów (tj. w kontekście protestów wyborczych).
4. **Poprawy komunikacji o działaniach instytucji UE w zakresie zwalczania dezinformacji** w celu zwiększenia wśród obywateli świadomości dot. źródeł i jakości informacji.
5. Wspierania organizacji społecznych, mediów i środowiska akademickiego w **tworzeniu silniejszych systemów monitorowania i zwalczania dezinformacji** na poziomie UE i krajowym.
6. **Wzmocnienia wśród obywateli postrzegania UE jako źródła rozwiązań problemów i lepszego informowania obywateli o jej działaniach i funkcjonowaniu.**

²¹ [Eurobarometr Flash, Postrzegana niezależność krajowych systemów wymiaru sprawiedliwości - opinia publiczna, czerwiec 2023 r.](#)

²² Francja, Hiszpania i Holandia zyskałyby dwóch posłów do PE, podczas gdy Austria, Belgia, Polska, Słowenia, Słowacja, Finlandia, Łotwa, Irlandia i Dania zyskają jednego. Zmiany wymagają jeszcze formalnego zatwierdzenia przez Radę Europejską i sam Parlament; [Politico.EU, 28 lipca 2023 r.](#)